

AUF

TỔNG QUAN HOẠT ĐỘNG NGHIÊN CỨU KHOA HỌC PHÁP NGỮ TẠI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC VIỆT NAM

*AUF - Révélateur du génie de la Francophonie scientifique
Septembre 2024*

AGENCE UNIVERSITAIRE DE LA FRANCOPHONIE

MỤC LỤC

2

I. LỜI TỰA

4

II. BỐI CẢNH

8

III. CHƯƠNG TRÌNH

10

IV. BÁO CÁO - MỞ ĐẦU VÀ ĐẶT VẤN ĐỀ

17

V. CÁC NHÓM THẢO LUẬN :
TỔNG HỢP CÁC KHUYẾN NGHỊ

21

VI. 10 KHUYẾN NGHỊ CẢI THIỆN
NGHIÊN CỨU KHOA HỌC PHÁP NGỮ TẠI VIỆT NAM

I. LỜI TỰA

Ngày 25 tháng 9 năm 2024, Tổ chức Đại học Pháp ngữ (AUF) khu vực Châu Á - Thái Bình Dương đã tổ chức diễn đàn « **Tổng quan hoạt động nghiên cứu khoa học Pháp ngữ tại các trường đại học tại Việt Nam** » tại Đại học Bách Khoa Hà Nội.

Thứ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo Ông Nguyễn Văn Phúc đã tham dự diễn đàn cùng gần bảy mươi đại biểu cấp cao là hiệu trưởng, phó hiệu trưởng, giám đốc, phó giám đốc các cơ sở giáo dục đại học (GDĐH) là thành viên của AUF tại Việt Nam. Diễn đàn cũng vinh dự chào đón ông Edgar Doerig, Giám đốc Văn phòng khu vực Châu Á - Thái Bình Dương của Tổ chức Quốc tế Pháp ngữ (OIF) và ông Pierre Du Ville, Trưởng đại diện Phái đoàn Wallonie-Bruxelles tại Việt Nam.

Báo cáo này, do AUF soạn thảo, là bản tổng hợp tóm tắt các cuộc trao đổi, các kết luận cũng như khuyến nghị đã được đưa ra trong khuôn khổ diễn đàn. Báo cáo được soạn thảo bằng tiếng Pháp và tiếng Việt, hướng đến các nhà hoạch định chính sách và quản lý giáo dục đại học, các học giả, các nhà khoa học và ngoại giao. Mục tiêu của báo cáo là nhấn mạnh các thách thức cũng như nêu bật các đề xuất được đưa ra trong khuôn khổ diễn đàn, góp phần vào việc định hướng và truyền cảm hứng cho các cải cách trong tương lai trong lĩnh vực nghiên cứu khoa học pháp ngữ và giáo dục đại học tại Việt Nam.

Thông qua diễn đàn « Tổng quan hoạt động nghiên cứu khoa học Pháp ngữ tại các trường đại học tại Việt Nam », AUF đặt ra năm mục tiêu lớn:

- Tạo khung tham vấn quốc gia xác định thực trạng và lấy ý kiến đồng thuận về sự phát triển của nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp tại Việt Nam ;
- Nêu bật những thách thức và những đề xuất được đưa ra trong diễn đàn, nhằm cung cấp cơ sở lý luận thực tiễn cho những cải cách trong tương lai của hệ thống giáo dục đại học và nghiên cứu của Việt Nam, đồng thời tạo điều kiện thúc đẩy tốt hơn hoạt động nghiên cứu bằng tiếng Pháp tại Việt nam ;
- Cung cấp cơ sở thực tiễn cho việc hoạch định chiến lược giai đoạn 2025-2029 của AUF, tạo sự gắn kết, kết nối giữa các hoạt động và dự án AUF với các ưu tiên của Bộ Giáo dục và Đào tạo ;
- Góp phần phát triển mạng lưới và quan hệ đối tác, thông qua việc quảng bá tốt hơn những đóng góp của nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp trong nước và quốc tế ;
- Tạo điều kiện thuận lợi cho việc xây dựng chính sách nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp thông qua các dự án cụ thể có thể được AUF hỗ trợ.

II. BỐI CẢNH

1. Bối cảnh hoạt động nghiên cứu khoa học tại Việt Nam đang thay đổi sâu sắc

Việt Nam đã đạt được tiến bộ đáng kể trong việc phát triển hệ thống giáo dục đại học trong thập kỷ qua. Cả nước hiện có 244 cơ sở giáo dục đại học, tăng khoảng **12,1%** so với năm 2013, trong đó có 176 cơ sở công lập (**72,7%**), 66 cơ sở tư nhân (**27,3%**), và 5 trường đại học có vốn đầu tư nước ngoài.

Ngoài ra, vị trí của các trường đại học Việt Nam trên bảng xếp hạng quốc tế đang có những chuyển biến tích cực. Báo cáo của Bộ Giáo dục và Đào tạo (BGD&ĐT) cho thấy, 5 cơ sở giáo dục đào tạo Việt nam nằm trong bảng xếp hạng các trường đại học lớn trên thế giới năm 2024 của Quacquarelli Symonds (QS). 9 trường đại học cũng xuất hiện trong Bảng xếp hạng ảnh hưởng của Times Higher Education (THE), tăng 2 trường so với năm trước, đánh dấu con số cao nhất từng được ghi nhận.

Hoạt động nghiên cứu khoa học trong một thời gian dài bị tách khỏi hoạt động đào tạo. Văn bản pháp lý đầu tiên liên quan đến lĩnh vực này chỉ mới có từ đầu những năm 2000.

Việt Nam hiện dành một phần tương đối nhỏ trong GDP (dưới 2%) cho hoạt động nghiên cứu phát triển cũng như khoa học và công nghệ. Mặc dù Việt nam có **tiềm năng rất lớn** trong việc áp dụng và phổ biến kiến thức và công nghệ mới, số lượng bằng sáng chế vẫn ở mức hạn chế: khoảng 200 bằng sáng chế quốc gia, một số giải pháp hữu ích và vài chục bằng sáng chế quốc tế. Nhận thức được tầm quan trọng trong việc phát triển lĩnh vực này, chính phủ Việt nam vẫn mong muốn tiếp nhận và thu hút nguồn vốn **đầu tư tư nhân**, đồng thời tăng cường quan hệ hợp tác **Nhà trường - Doanh nghiệp**, và hỗ trợ **phá vỡ rào cản** giữa công tác nghiên cứu và **chuyển giao công nghệ**. Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 của Bộ Chính trị nhấn mạnh phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia là điều kiện tiên quyết, thời cơ tốt nhất để Việt nam phát triển giàu mạnh, hùng cường trong kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của đất nước.

Với chiến lược quốc gia mới này, các cơ sở giáo dục đại học của Việt Nam không chỉ đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho nghiên cứu khoa học mà còn trở thành động lực thúc đẩy đổi mới sáng tạo và phát triển công nghệ của đất nước.

Mặc dù có những thành tựu đáng kể, một chiến lược phát triển nghiên cứu khoa học mang tính đột phá, vẫn có **những thách thức cản trở sự phát triển nghiên cứu khoa học** tại các trường đại học tại Việt nam. Trong số những trở ngại chính này, có thể kể ra một số thách thức đáng chú ý sau : chính sách nghiên cứu cần được cải thiện, ngân sách nhà nước còn hạn chế, sự tồn tại của các hoạt động nghiên cứu rời rạc, mức thù lao cho các giáo viên-nhà nghiên cứu ở trường đại học được coi là không hấp dẫn cùng với tình trạng quá tải trong giảng dạy, sự công nhận của xã hội đối với nghiên cứu thấp, cơ sở hạ tầng và trang thiết bị lạc hậu, thiếu cơ chế khuyến khích nghiên cứu hoặc thậm chí mức độ yêu cầu thấp trong việc nâng cao giá trị/phổ biến kết quả nghiên cứu.

[1] Danh mục thống kê giáo dục và đào tạo - Năm học 2022-2023 được công bố bởi Bộ Giáo dục và Đào tạo.

[2] Cải thiện hiệu suất giáo dục đại học ở Việt Nam : Các ưu tiên chiến lược và lựa chọn chính sách (Báo cáo Ngân hàng Thế giới vào tháng 6 năm 2021).

Ngoài ra, **quá trình tự chủ** do chính phủ yêu cầu đòi hỏi các trường đại học phải suy nghĩ lại các **định hướng chiến lược** chính trong kế hoạch phát triển nhằm tăng cường nguồn tài chính của mình sau khi bị cắt giảm một phần hoặc toàn bộ nguồn ngân sách của nhà nước. Việc tăng học phí thường không đủ để lấp đầy khoảng trống này, thậm chí là không thể nếu tính đến sự cạnh tranh mạnh mẽ giữa các chương trình đào tạo của trường và mức trần học phí do các Bộ chủ quản quy định.

Ngoài những thách thức của quá trình tự chủ, Bộ Giáo dục và Đào tạo mới ban hành **Thông tư 01/2024/TT-BGDĐT ngày 5 tháng 2 năm 2024**, quy định về Chuẩn cơ sở giáo dục đại học gồm 6 tiêu chuẩn và 20 tiêu chí. Trong đó, tiêu chuẩn số 6 liên quan tới Nghiên cứu và đổi mới sáng tạo đòi hỏi rằng nguồn thu từ các hoạt động khoa học cần phải **chiếm ít nhất 5% tổng nguồn thu** của các cơ sở giáo dục đại học có đào tạo tiến sĩ (trung bình trên ba năm gần nhất). Hơn nữa, số lượng công bố khoa học và công nghệ bình quân trên một giảng viên cần phải đạt ít nhất 0.3 bài báo một năm, hoặc 0.6 bài đối với các trường có đào tạo tiến sĩ (ngoại trừ các chuyên ngành liên quan đến lĩnh vực công nghiệp). Số bài có trong danh mục Web of Science hoặc Scopus (có tính trọng số theo lĩnh vực) không thấp hơn 0,3 bài/năm.

Nhằm đáp ứng yêu cầu của chính sách, tuân thủ chỉ đạo của nhà nước và xây dựng môi trường nghiên cứu có tính cạnh tranh, các cơ sở giáo dục đại học cần có các chiến lược phù hợp :

- Xác định lại **mô hình kinh tế**, coi nghiên cứu khoa học là trụ cột chính trong sứ mệnh của trường đại học, thông qua việc thiết lập các liên kết vững chắc với hệ sinh thái của mình tại địa phương ;
- Đổi mới cơ chế và phát triển nghiên cứu đa ngành liên quan đến các **thách thức toàn cầu**; hợp tác với các tác nhân xã hội và kinh tế, thể hiện năng lực sáng tạo cho phép tiếp cận các nguồn quỹ quốc gia, thậm chí khu vực và quốc tế ;
- **Đa dạng hóa nguồn tài chính**, đặc biệt thông qua việc thương mại hóa sản phẩm của hoạt động nghiên cứu và cung cấp dịch vụ vì lợi ích xã hội.

2. Tổng quan hoạt động nghiên cứu pháp ngữ, cái nhìn tổng quát về những gì đang tồn tại

Trong bối cảnh nghiên cứu khoa học đang thay đổi nhanh chóng, với xu thế ưu tiên tiếng Anh, được coi là ngôn ngữ chung cho nghiên cứu khoa học trong nhiều lĩnh vực, gây bất lợi cho tiếng Pháp, làm thế nào để tìm ra các cách thức và phương tiện để cộng đồng Pháp ngữ trở thành một nhân tố thúc đẩy nghiên cứu, một không gian trao đổi và chia sẻ về cách thức quản trị nghiên cứu và một đòn bẩy để đổi mới cơ chế hệ sinh thái nghiên cứu.

Thực tế cho thấy, cộng đồng pháp ngữ có thể đóng vai trò quan trọng. AUF, cơ quan thực thi về giáo dục đại học và nghiên cứu của cộng đồng các nước nói tiếng pháp, có sứ mệnh hỗ trợ các trường đại học và hoạt động vì cộng đồng khoa học pháp ngữ, cam kết vì sự phát triển kinh tế, xã hội và văn hóa.

3. Xác định các yếu tố giúp phát huy tốt hơn những đóng góp của nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp trong bối cảnh hiện nay

Diễn đàn được tổ chức theo mô hình thảo luận nhóm theo tiểu ban và theo chủ đề, là nơi diễn ra các thảo luận mở, chia sẻ kinh nghiệm các kết quả thực tiễn đã đạt được trong việc thực hiện chiến lược nghiên cứu tại các cơ sở giáo dục đại học và nghiên cứu, kết nối giữa các thành viên, đưa ra các khuyến nghị làm cơ sở thực tiễn cho việc xây dựng kế hoạch hành động của AUF trong tương lai.

Ba tiểu ban thuộc các lĩnh vực Khoa học xã hội, khoa học kỹ thuật và khoa học sức khỏe và đời sống đã được tổ chức song song. Nội dung trao đổi và đề xuất sẽ xoay quanh các vấn đề sau, tùy theo từng đặc thù riêng của mỗi cơ sở giáo dục đại học và nghiên cứu của Việt Nam:

- Bằng cách nào các cơ sở giáo dục đại học và nghiên cứu tại Việt Nam tạo được **môi trường thuận lợi** cho việc phát triển nghiên cứu khoa học hiệu quả, có tổ chức và cơ cấu chặt chẽ, thúc đẩy tính liên ngành trong nghiên cứu và sự kết nối giữa các nhà nghiên cứu sử dụng tiếng Pháp ?
- Nghiên cứu bằng tiếng Pháp có thể đóng góp nhiều hơn ở mức độ nào cho **sức hấp dẫn** và **tâm ảnh hưởng** của các cơ sở giáo dục đại học và nghiên cứu tại Việt Nam cũng như cho quá trình đa dạng hóa nguồn tài chính của họ ?
- Làm thế nào để **Tổ chức đại học Pháp ngữ có thể có những hỗ trợ phù hợp** cho sự phát triển nghiên cứu khoa học ở Việt Nam ?

III. CHƯƠNG TRÌNH

Khai mạc và giới thiệu bối cảnh

- Diễn văn mở đầu giới thiệu sự phát triển nghiên cứu khoa học tại Việt Nam và triển vọng nghiên cứu khoa học Pháp ngữ của Ông Nguyễn Văn Phúc – Thứ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.
- Diễn văn chào mừng của Ông Huỳnh Quyết Thắng – Giám đốc Đại học Bách khoa Hà Nội
- Diễn văn chào mừng của Ông Nicolas Mainetti – Giám đốc Văn phòng khu vực Châu Á Thái Bình Dương của Tổ chức đại học Pháp ngữ (AUF).

Chiến lược phát triển nghiên cứu tại Việt Nam và vị trí của nghiên cứu Pháp ngữ trong chiến lược này

- Giới thiệu mục đích của sự kiện và chiến lược nghiên cứu khoa học pháp ngữ của AUF - Ông Nicolas Mainetti – Giám đốc Văn phòng khu vực Châu Á Thái Bình Dương của AUF.
- Giới thiệu Mô hình labo nghiên cứu hỗn hợp quốc tế - Ông Sylvain Ouillon, Trưởng đại diện Viện nghiên cứu phát triển Pháp tại Việt nam.
- Giới thiệu dự án Bản đồ nghiên cứu khoa học pháp ngữ tại Việt nam: mục đích, phương pháp áp dụng và kết quả mong đợi của nhóm chuyên gia thuộc trường đại học Kiến trúc Hà Nội và trường đại học KHXH và nhân văn thành phố Hồ Chí Minh

Các tiểu ban thảo luận song song

Nhóm ngành khoa học xã hội và nhân văn

- **Điều hành :** Bà Nguyễn Thị Cúc Phương – Phó Hiệu trưởng - Trường đại học Hà Nội và **Ông Đỗ Văn Đại** – Phó Hiệu trưởng - Trường đại học Luật thành phố Hồ Chí Minh.
- **Tổng hợp báo cáo :** Bà Phan Phương Anh – Giảng viên - Trường đại học KHXH và Nhân văn Hà Nội.

Nhóm ngành khoa học kỹ thuật

- **Điều hành :** Ông Denis Fourmeau – Tùy viên hợp tác khoa học và giáo dục đại học – Đại sứ quán Pháp tại Việt nam và **Ông Võ Trung Hùng** – Phó Hiệu trưởng - Trường đại học Sư phạm kỹ thuật Đà Nẵng.
- **Tổng hợp báo cáo :** Ông Phùng Danh Thắng – Trưởng Khoa quốc tế Pháp ngữ - Đại học quốc gia Hà Nội.

Nhóm ngành khoa học sức khỏe và đời sống

- **Điều hành :** Ông Phạm Minh Khuê – Chủ tịch Hội đồng trường – Trường đại học Y Dược Hải Phòng.
- **Tổng hợp báo cáo :** Bà Đinh Thị Ngọc Mai – Giảng viên – Trường đại học Y Hà Nội.

Phiên tổng hợp

- Tổng hợp báo cáo thảo luận của từng tiểu ban.
- Kết luận của Giám đốc Văn phòng khu vực Châu Á Thái Bình Dương của Tổ chức đại học Pháp ngữ (AUF).

IV. BÁO CÁO MỞ ĐẦU VÀ ĐẶT VẤN ĐỀ

Phiên khai mạc chính thức

Trong bài phát biểu của mình, Thứ Trưởng Nguyễn Văn Phúc đã nêu bật những cải cách quan trọng trong lĩnh vực giáo dục đại học tại Việt Nam, phù hợp với Nghị quyết số 29-NQ/TW năm 2013 của Đảng, trong đó giáo dục được xác định là một trong những ưu tiên quốc gia. Với mục tiêu hiện đại hóa giáo dục để đáp ứng yêu cầu của công cuộc công nghiệp hóa và hội nhập quốc tế, Nghị quyết này mới đây đã được Bộ Chính trị tái khẳng định qua Kết luận số 91-KL/TW, trong đó đưa ra yêu cầu tích hợp chuyển đổi số vào hệ thống giáo dục.

Thứ Trưởng cũng nhấn mạnh tầm quan trọng của việc phát triển các phương pháp học tập mở và các nền tảng học trực tuyến nhằm trang bị cho sinh viên những kỹ năng cần thiết để đối mặt với những thách thức trong kỷ nguyên số. Trong khuôn khổ Chiến lược phát triển khoa học và đổi mới sáng tạo đến năm 2030, một số lĩnh vực nghiên cứu trọng tâm như kinh tế số và trí tuệ nhân tạo sẽ nhận được sự hỗ trợ đặc biệt.

Kể từ năm 1993, AUF, với 47 trường đại học thành viên tại Việt Nam, đã có những đóng góp quan trọng trong việc hỗ trợ các dự án nghiên cứu nhằm nâng cao chất lượng giáo dục đại học. Bộ Giáo dục và Đào tạo Việt Nam cam kết sẽ tiếp tục hợp tác chặt chẽ với AUF để xây dựng một khuôn khổ tư vấn quốc gia, nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho các hoạt động của tổ chức này, đồng thời bảo đảm sự phù hợp với các ưu tiên quốc gia trong các lĩnh vực giáo dục, đào tạo, kinh tế xanh, đổi mới sáng tạo, khoa học và công nghệ, những yếu tố đóng vai trò then chốt trong sự phát triển bền vững của đất nước. Bên cạnh đó, việc thúc đẩy sử dụng tiếng Pháp cũng là một trong những nhiệm vụ quan trọng. Thứ Trưởng đã bày tỏ sự cảm ơn sâu sắc đối với AUF vì những hỗ trợ liên tục và quý báu.

Cuối cùng, Ông Thứ trưởng khẳng định rằng việc thúc đẩy nghiên cứu bằng tiếng Pháp trong các trường đại học ở Việt Nam là vô cùng cần thiết, đó sẽ là nơi đào tạo nhiều sinh viên thành thạo tiếng Pháp.

**Ông Nguyễn Văn Phúc
Thứ Trưởng,
Bộ Giáo dục và Đào tạo**

Ông Huỳnh Quyết Thắng
Giám đốc,
Đại học Bách Khoa Hà Nội

Ông Huỳnh Quyết Thắng đã đặc biệt nhấn mạnh sự hợp tác giữa Đại học Bách Khoa Hà Nội (HUST) và AUF kể từ thời điểm thiết lập lại quan hệ hợp tác vào tháng 1 năm 2023, qua hai sáng kiến quan trọng : thành lập Trung tâm Công nghệ Giáo dục Pháp ngữ (CNF) và mở văn phòng khu vực của AUF ngay tại khuôn viên nhà trường.

Chiến lược phát triển của HUST giai đoạn 2025-2035 đặt mục tiêu xây dựng đại học thành một trung tâm chất lượng cao về đào tạo và nghiên cứu, đồng thời thu hút vốn đầu tư và phát triển các công nghệ tiên tiến. Hiện tại, các hoạt động khoa học đóng góp khoảng 6% vào tổng thu nhập của trường. Mỗi giảng viên toàn thời gian trung bình có hai công trình nghiên cứu công bố, trong đó có một công trình được chỉ mục trên các cơ sở dữ liệu uy tín như Wos/Scopus.

Với hơn 10% giảng viên đã được đào tạo tại các quốc gia nói tiếng Pháp, HUST mong muốn huy động thêm nguồn lực từ cộng đồng pháp ngữ để xây dựng một cộng đồng nghiên cứu mạnh và phát triển. Tuy nhiên, để thúc đẩy mạnh mẽ hơn nữa các công bố khoa học bằng tiếng Pháp, cần có nhiều hỗ trợ từ các tổ chức quốc tế.

Diễn đàn này mang lại cơ hội quý báu để tăng cường ảnh hưởng của cộng đồng pháp ngữ đối với nghiên cứu khoa học tại các cơ sở giáo dục đại học và nghiên cứu tại Việt Nam, tạo điều kiện thuận lợi cho việc trao đổi chuyên môn và thiết lập mạng lưới hợp tác giữa các nhà khoa học. AUF được kỳ vọng sẽ tiếp tục làm phong phú thêm các chiến lược phát triển, từ đó mang lại lợi ích thiết thực cho các trường đại học thành viên của tổ chức.

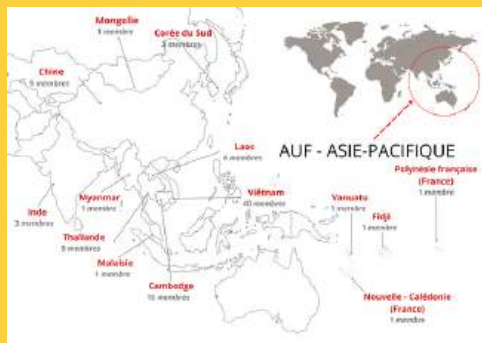

Tổng quan hoạt động nghiên cứu khoa học Pháp ngữ tại các trường đại học Việt Nam.

Ông Mainetti đã nhấn mạnh tầm quan trọng của sáng kiến do AUF khởi xướng tại khu vực Châu Á - Thái Bình Dương, nhằm tăng cường nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp. Ông cũng đã nhắc lại bối cảnh đặc thù của Việt Nam, nơi AUF hợp tác với hơn 40 trường đại học, và những cải cách trong giáo dục đại học cũng như số lượng hạn chế sinh viên sử dụng tiếng Pháp tốt nghiệp sau đại học, hiện đang là những rào cản lớn đối với việc xây dựng một động lực đổi mới sáng tạo bền vững. Với 2,4 triệu sinh viên, Việt Nam chỉ có được một số ít sinh viên tốt nghiệp Thạc sĩ và chỉ có vài trăm Tiến sĩ, điều này phản ánh một thực trạng đáng lo ngại.

Sự kiện này mang đến cơ hội quý báu để suy ngẫm về các sáng kiến tập thể nhằm hỗ trợ và thúc đẩy sự phát triển nghiên cứu của khoa học bằng tiếng Pháp. Để đề xuất những giải pháp thiết thực, các chủ đề thảo luận trong buổi sáng chủ yếu tập trung vào việc duy trì sự hiện diện và đa dạng của nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp, sự hỗ trợ của cộng đồng pháp ngữ để thúc đẩy nghiên cứu này, cũng như xác định các hướng đi chung để nâng cao năng lực, thúc đẩy quốc tế hóa và điều chỉnh các nghiên cứu sao cho phù hợp với yêu cầu và nhu cầu của xã hội.

Diễn đàn này nhằm mục đích trước hết, tiến hành đánh giá thực trạng hiện tại, và sau đó, xác định các hướng đi chung nhằm nâng cao giá trị của khoa học Pháp ngữ trong chiến lược phát triển của các bộ, ban, ngành liên quan của Việt Nam.

Ông Nicolas Mainetti

Giám đốc Văn phòng khu vực Châu Á - Thái Bình Dương của Tổ chức đại học Pháp ngữ (AUF)

Giới thiệu dự án « Atlas nghiên cứu khoa học Pháp ngữ tại Việt Nam »

Việc xây dựng "Atlas" – bản đồ nghiên cứu khoa học Pháp ngữ tại Việt Nam – thể hiện cam kết của AUF trong việc nâng cao sự hiện diện của các sáng kiến khoa học bằng tiếng Pháp, trong bối cảnh tiếng Anh hiện đang chiếm ưu thế vượt trội. Mục tiêu của dự án là nhận diện và tôn vinh những đóng góp của nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp trong các lĩnh vực học thuật tại các cơ sở giáo dục đại học thành viên của AUF tại Việt Nam, qua đó gia tăng sự hiện diện của những sáng kiến này, thúc đẩy hợp tác quốc tế và mở rộng các cơ hội tài trợ cho giảng viên, nhà nghiên cứu và các tổ chức có liên quan.

Thông qua việc cung cấp một phân tích sâu sắc và trực quan về hệ sinh thái nghiên cứu khoa học Pháp ngữ tại Việt Nam từ năm 2004 đến nay, bản đồ này sẽ giúp xác định các nhà tài trợ quốc tế, các tổ chức, phòng thí nghiệm và các nhà nghiên cứu tham gia vào các dự án, cũng như các dự án đã kết thúc và đang triển khai. Một trong những mục tiêu quan trọng của dự án này là chỉ rõ những điểm mạnh cũng như những thách thức của hệ thống nghiên cứu này.

Atlas – bản đồ nghiên cứu Khoa học Pháp ngữ tại Việt Nam là một dự án nghiên cứu được AUF tài trợ trong giai đoạn 2024-2025. Bên cạnh **danh mục các chương trình đào tạo Pháp ngữ tại khu vực Châu Á - Thái Bình Dương**, dự án là một trong hai công cụ chủ chốt hỗ trợ các cơ sở giáo dục đại học và nghiên cứu trong khu vực tối ưu hóa sự phát triển khoa học, nâng cao tính hiển thị cũng như tăng cường khả năng hội nhập năng động ở quy mô khu vực và quốc tế trong lĩnh vực đào tạo và nghiên cứu bằng tiếng Pháp.

Dự án này được điều phối bởi :

- Bà Nguyễn Thái Huyền, Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội (huyen.nt@hau.edu.vn)
- Bà Ngô Thị Thu Trang, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh (thutrangnt@hcmush.edu.vn)

Mục tiêu dự án :

- Bản đồ nghiên cứu: Xác định và lập danh sách các hoạt động nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp tại Việt Nam.
- Cơ sở dữ liệu: Xây dựng cơ sở dữ liệu các dự án nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp.
- Thách thức và kinh nghiệm : Phân tích các thách thức gặp phải và các thực tiễn tốt trong lĩnh vực nghiên cứu khoa học.
- Chiến lược AUF-Châu Á- Thái Bình Dương (2025-2029): Đưa ra các khuyến nghị cho chiến lược mới của Tổ chức Đại học Pháp ngữ.

Các giai đoạn của dự án

Dự án sẽ được triển khai qua ba giai đoạn :

**Nghiên cứu để biết,
3 tuần,
bắt đầu từ tháng 10 năm 2024**

*Xác định dữ liệu,
phân chia nhiệm vụ,
định nghĩa giả thuyết
và thu thập thông tin.*

**Nghiên cứu để hiểu,
3 tháng,
từ tháng 10 đến tháng 12 năm 2024**

*Thu thập và phân tích dữ liệu,
xây dựng các tài liệu,
trình bày kết quả và viết báo cáo phân tích.*

**Nghiên cứu để hành động,
4 tháng,
từ tháng 1 đến tháng 4 năm 2025**

*Viết báo cáo cuối cùng,
chuẩn bị ấn phẩm và
tham gia trao đổi
để phổ biến kết quả.*

Phương pháp tiếp cận

Dự án sẽ áp dụng phương pháp tiếp cận bao gồm:

- Khảo sát các tổ chức và cơ sở giáo dục có liên quan
- Nghiên cứu tài liệu
- Thu thập thông tin không gian

Các lĩnh vực nghiên cứu bao gồm:

- Khoa học xã hội và nhân văn
- Khoa học tự nhiên
- Y tế và y học

Công cụ phân tích

Kết quả sẽ được phân tích bằng các công cụ sau:

- Công cụ bản đồ
- Phân tích thống kê dữ liệu
- Hình ảnh hóa kết quả dưới dạng đồ thị

Kết quả dự kiến

- **Giai đoạn 1:** Giới thiệu ban đầu dự án tại Diễn đàn "Tổng quan hoạt động nghiên cứu khoa học Pháp ngữ tại các trường đại học Việt Nam" vào ngày 25 tháng 9 năm 2024 tại Hà Nội.
- **Giai đoạn 2:** Xây dựng cơ sở dữ liệu các dự án nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp và soạn thảo báo cáo đánh giá về tình trạng nghiên cứu khoa học pháp ngữ tại Việt Nam.
- **Giai đoạn 3:** Đề xuất chiến lược và kế hoạch hành động phát triển nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp, kèm theo ấn phẩm và tài liệu truyền thông.

Thành viên dự án

Nhóm thực hiện dự án bao gồm :

Bà Nguyễn Thái Huyền,
Trưởng Đại học Kiến trúc Hà Nội

Bà Ngô Thi Thu Trang,
Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh

Ông Ngô Đức Thành,
Đại học Khoa học và Công nghệ Hà Nội

Bà Nghiêm Phương Thảo,
Đại học Y Dược Phạm Ngọc Thạch

Ông Nguyễn Tiến Tâm,
Trưởng Đại học Kiến trúc Hà Nội

Bà Trần Thị Huyền,
Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh

Bà Nguyễn Thị Dung,
Trưởng Đại học Kiến trúc Hà Nội

V. CÁC NHÓM THẢO LUẬN : TỔNG HỢP CÁC KHUYẾN NGHỊ

Các khuyến nghị và giải pháp được thảo luận tại ba tiểu ban nhằm xây dựng một hệ sinh thái nghiên cứu **năng động và bền vững**, kết nối các trường đại học Việt Nam với mạng lưới Pháp ngữ toàn cầu. Mục tiêu là thúc đẩy sự đổi mới sáng tạo, khuyến khích việc công bố các nghiên cứu khoa học và tăng cường hợp tác quốc tế.

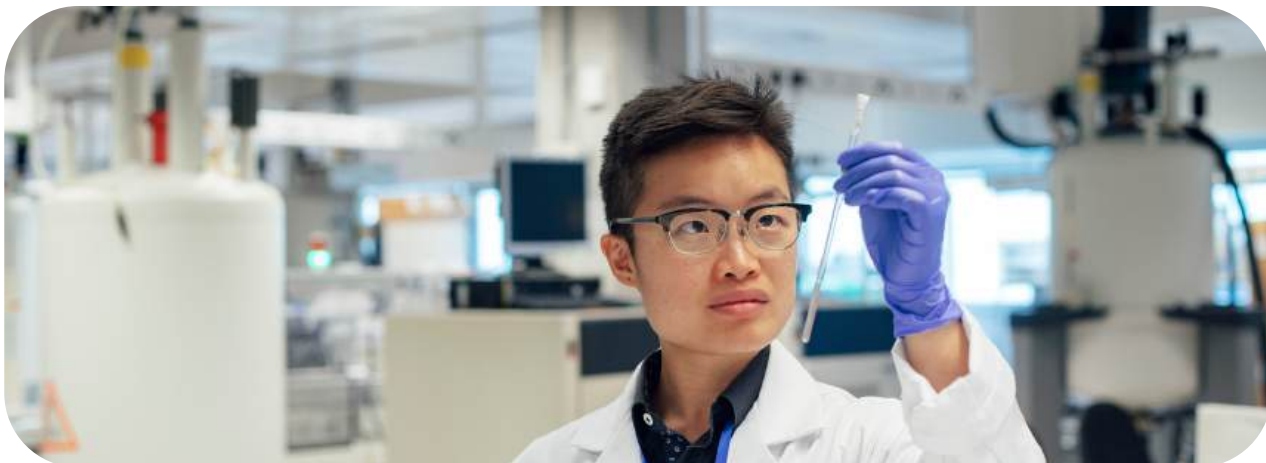
Khoa học sức khỏe và đời sống

Để tạo ra một môi trường thuận lợi cho nghiên cứu hiệu quả và có tổ chức trong các cơ sở giáo dục đại học, một số biện pháp có thể được áp dụng như sau:

- ✔ **Khuyến khích nghiên cứu liên ngành:** Các trường đại học nên thúc đẩy nghiên cứu liên ngành, tạo điều kiện cho sự hợp tác giữa các nhà khoa học từ các lĩnh vực khác nhau, đặc biệt là các lĩnh vực sử dụng tiếng Pháp. Cách tiếp cận này sẽ giúp tối ưu hóa nguồn lực, kích thích sự sáng tạo và đa dạng hóa các dự án nghiên cứu.
- ✔ **Đơn giản hóa các thủ tục hành chính:** Cần phải củng cố khung pháp lý và quy trình quản lý các dự án nghiên cứu để tạo thuận lợi cho việc triển khai. Điều này bao gồm việc đơn giản hóa các quy trình phê duyệt và hoàn trả kinh phí, đồng thời bảo đảm tính minh bạch tài chính.
- ✔ **Hợp tác với các tổ chức khu vực và quốc tế:** Tăng cường hợp tác với các tổ chức có tầm ảnh hưởng quốc tế như AUF để tận dụng các cơ hội tài trợ và kinh nghiệm từ các quốc gia Pháp ngữ, điều này có thể mang lại lợi ích lớn cho Việt Nam. AUF có thể cung cấp sự hỗ trợ thiết thực và toàn diện (từ xây dựng ý tưởng, thiết kế, quản lý, đánh giá đến phát huy giá trị) trong các dự án nghiên cứu hợp tác.

Các nghiên cứu thực hiện bằng tiếng Pháp có thể nâng cao sức hấp dẫn của các cơ sở giáo dục đại học (EES) Việt Nam trong lĩnh vực nghiên cứu:

- ✔ **Tăng cường hợp tác quốc tế:** Các dự án nghiên cứu bằng tiếng Pháp sẽ giúp các trường đại học Việt Nam phát triển mạng lưới hợp tác với các tổ chức và trường đại học sử dụng tiếng Pháp, đặc biệt là ở Pháp, Bỉ và Canada. Điều này sẽ giúp cải thiện vị thế của các trường đại học và tạo ra cơ hội trao đổi học thuật quốc tế.
- ✔ **Đa dạng hóa các nguồn tài trợ:** Các dự án nghiên cứu quốc tế sẽ mở ra cơ hội tiếp cận nhiều nguồn tài trợ khác nhau, giảm bớt sự phụ thuộc vào ngân sách quốc gia và thúc đẩy sự phát triển của các chương trình nghiên cứu hợp tác đa bên đầy tham vọng.
- ✔ **Tăng cường các công bố quốc tế:** Việc công bố các công trình nghiên cứu bằng tiếng Pháp sẽ làm tăng số lượng và chất lượng bài báo khoa học đăng trên các tạp chí quốc tế, qua đó nâng cao ảnh hưởng của các trường đại học Việt Nam trong cộng đồng học thuật toàn cầu. Cụ thể, các trường sẽ có thể hợp tác với Viện Khoa học Pháp ngữ Quốc tế của AUF, có trụ sở tại Ra-Bát, Ma-Rốc, với một trong các nhiệm vụ hỗ trợ công bố các nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp.

Nghiên cứu khoa học bằng tiếng Pháp có thể đóng **vai trò then chốt** trong việc phát triển nghiên cứu tại Việt Nam theo nhiều cách sau:

- ✓ **Tài trợ nghiên cứu:** AUF có thể cung cấp các khoản tài trợ quan trọng cho các dự án nghiên cứu, yêu cầu sự phối hợp chặt chẽ và đơn giản hóa các thủ tục để đảm bảo tính hiệu quả.

- ✓ **Xây dựng mạng lưới hợp tác nghiên cứu:** AUF có thể kết nối các trường đại học Pháp ngữ tại Việt Nam với các đối tác quốc tế, từ đó hình thành các mạng lưới nghiên cứu liên ngành, thúc đẩy cơ hội hợp tác nghiên cứu.

- ✓ **Hỗ trợ học bổng và trao đổi chuyên môn :** AUF có thể tổ chức các chương trình trao đổi quốc tế về học thuật, nghề nghiệp, nghiên cứu hoặc chuyên môn, góp phần đào tạo thế hệ trẻ, giảng viên, và tham gia vào các chương trình nghiên cứu tại các cơ sở nghiên cứu hàng đầu, đặc biệt là thông qua Chương trình học bổng quốc tế trong cộng đồng pháp ngữ (PIMEF) trong tương lai.

Khoa học xã hội và nhân văn

Thách thức :

- **Nghị định 80 (2020):** Quy định về việc nhận tài trợ từ nước ngoài - Mọi dự án nhận các khoản trợ cấp và viện trợ không hoàn lại ngoài sự hỗ trợ công cho phát triển, do các cơ quan, tổ chức và cá nhân nước ngoài cấp tại Việt Nam, phải thực hiện yêu cầu xin phép trước từ cơ quan quản lý có thẩm quyền trước khi triển khai các hoạt động của dự án, theo quy định tại Nghị định số 80/2020/NĐ-CP ngày 8 tháng 7 năm 2020 của Chính phủ Việt Nam.
- **Quyết định 06 (2020):** Quy định về việc tổ chức hội nghị quốc tế - Mọi hội thảo, tọa đàm hoặc hội nghị tổ chức tại Việt Nam, dù trực tiếp hay trực tuyến với ít nhất một điểm kết nối nằm trên lãnh thổ Việt Nam, có sự tham gia của diễn giả nước ngoài hoặc nhận các khoản trợ cấp và viện trợ tài chính từ các cơ quan, tổ chức hoặc cá nhân nước ngoài, đều phải xin cấp phép từ cơ quan quản lý có thẩm quyền trước khi triển khai, theo đúng quy định tại Quyết định số 06/2020/QĐ-TTg ngày 21 tháng 2 năm 2020, liên quan đến tổ chức và quản lý các hội nghị, hội thảo quốc tế tại Việt Nam.

Khuyến nghị :

- **Đề xuất sửa đổi Nghị định 80 và Quyết định 06.**
- **Tài trợ các hợp tác** giữa các nhà nghiên cứu Việt Nam và các nhà nghiên cứu Pháp ngữ có tên tuổi.
- **Đào tạo các nhà nghiên cứu trẻ Việt Nam** về phương pháp nghiên cứu và công bố các bài báo khoa học.
- **Lập danh sách** các tạp chí tiếng Pháp được công nhận trong các cơ sở dữ liệu ISI/Scopus và tăng cường các tạp chí hiện có ở khu vực Châu Á - Thái Bình Dương.
- **Hỗ trợ tài chính** cho các ấn phẩm khoa học bằng tiếng Pháp.
- **Xây dựng cơ sở dữ liệu các đối tác kỹ thuật và tài chính cung cấp cơ hội tài trợ** cho nghiên cứu tiếng Pháp và đào tạo các nhà nghiên cứu về cách viết các dự án để tăng tính cạnh tranh khi nộp hồ sơ xin tài trợ.
- **Tăng cường hợp tác giữa AUF** với các tổ chức Pháp ngữ khác để xây dựng một nguồn nhân lực các nhà nghiên cứu trẻ nói tiếng Pháp.

Khoa học kỹ thuật

Các vấn đề tồn tại và các khuyến nghị :

Thiếu sinh viên theo học các chương trình sau đại học bằng tiếng Pháp:

- Triển khai các **chương trình học bổng và thực tập** để khuyến khích việc học bằng tiếng Pháp.
- Phát triển các **chương trình đào tạo liên kết theo chủ đề** bao gồm các khóa học bằng tiếng Pháp.

Khó khăn trong việc thu hút và giữ chân nhân tài:

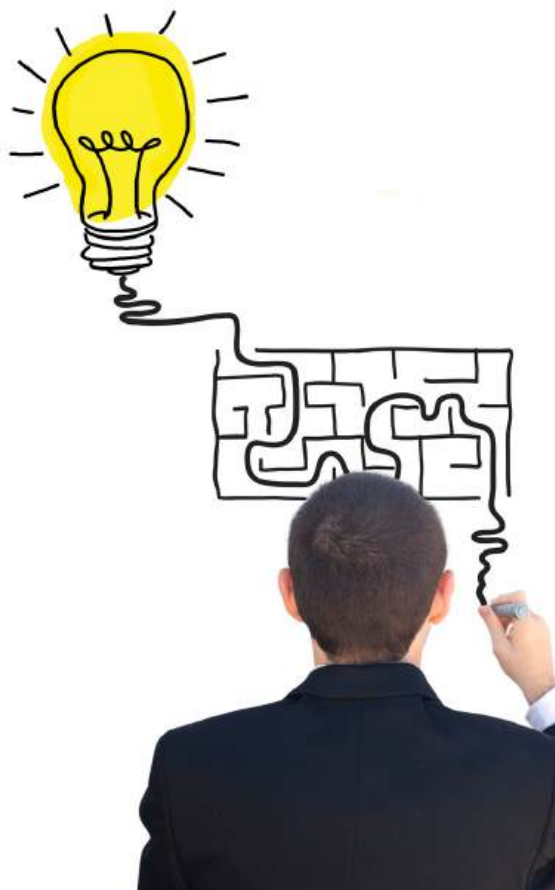
- Mang lại các **cơ hội nghiên cứu hấp dẫn** với nguồn tài trợ đầy đủ và khuyến khích đối tác hợp tác với doanh nghiệp.

Thiếu kinh phí cho nghiên cứu:

- Tạo ra một **quỹ nghiên cứu chung** giữa Việt Nam và các quốc gia nói tiếng pháp phát triển, và khuyến khích các đối tác công-tư.

Thiếu sự hợp tác giữa các trường đại học, trung tâm nghiên cứu và doanh nghiệp:

- Khuyến khích các **quan hệ đối tác** với trọng tâm là chuyển giao công nghệ và tri thức.
- Tạo ra một **mạng lưới hợp tác và nghiên cứu theo chủ điểm** giữa các doanh nghiệp và các trường đại học, trong đó AUF sẽ đóng vai trò là người tổ chức, đồng thời tạo điều kiện cho việc tổ chức các sự kiện kết nối định kỳ.

Đề xuất:

- **Thiết lập các chương trình đồng hướng dẫn và đồng cấp bằng tiến sỹ.**
- **Khuyến khích hợp tác** giữa các trường đại học, doanh nghiệp và chính phủ.
- **Đẩy mạnh các ngành học sử dụng tiếng Pháp** (lớp học song ngữ, đào tạo đại học).
- **Tạo điều kiện thuận lợi cho việc hội nhập của các kỹ sư** đã được đào tạo.

VI. 10 KHUYẾN NGHỊ CẢI THIỆN NGHIÊN CỨU KHOA HỌC PHÁP NGỮ TẠI VIỆT NAM

10 KHUYẾN NGHỊ ĐỂ CẢI THIỆN NGHIÊN CỨU KHOA HỌC Pháp ngữ TẠI VIỆT NAM

1 Tăng cường sức hấp dẫn của các chương trình đào tạo đại học bằng tiếng Pháp

Xây dựng các chương trình mới và củng cố các chương trình đào tạo đại học bằng tiếng Pháp hiện có, nhằm thu hút ít nhất 20% sinh viên thêm vào các ngành học sử dụng tiếng Pháp trong vòng 5 năm tới (hướng tới năm 2030). Cụ thể, sẽ bổ sung, dịch sang các ngôn ngữ quốc gia và nâng cao giá trị của danh mục các chương trình đào tạo bằng tiếng Pháp ở khu vực Châu Á - Thái Bình Dương, một công cụ được cung cấp cho gần 90 cơ sở giáo dục đại học (EES) và các trung tâm nghiên cứu trong khu vực. Danh mục này sẽ giúp tăng cường sự hiện diện của các chương trình đào tạo bằng tiếng Pháp, góp phần thúc đẩy các chương trình đào tạo bằng tiếng Pháp do AUF tài trợ trên quy mô khu vực và quốc tế.

2 Tạo điều kiện thuận lợi cho du học và trao đổi quốc tế

Xây dựng các chương trình du học trao đổi giữa các nước dành cho đối tượng sinh viên và giảng viên-nhà nghiên cứu trong mạng lưới các nước nói tiếng pháp, nhằm tăng cường năng lực và thúc đẩy trao đổi chuyên môn thông qua các kỳ thực tập học thuật, nghề nghiệp và nghiên cứu. AUF có thể đóng vai trò trung tâm như một tổ chức điều phối thông qua Chương trình học bổng quốc tế trong cộng đồng pháp ngữ (PIMEF), được công bố tại Hội nghị thượng đỉnh quốc tế pháp ngữ lần thứ 19 diễn ra tại Villers-Cotterêts và dự kiến sẽ được triển khai từ năm học 2025-2026. AUF sẽ đảm nhận vai trò điều phối với 1 100 trường thành viên tại 120 quốc gia.

3 Vận động nới lỏng các quy định liên quan đến tài trợ quốc tế và hợp tác quốc tế

Thông tin đến các cơ quan chức năng Việt Nam về tác động của các quy định liên quan đến việc tiếp nhận tài trợ quốc tế (Nghị định 80 và Quyết định 06) và vận động sửa đổi các quy định này để tạo điều kiện thuận lợi hơn cho việc tiếp cận tài trợ quốc tế, đồng thời tạo điều kiện linh hoạt hơn trong việc tổ chức các hội nghị hợp tác với các đối tác quốc tế.

4 Đa dạng hóa các nguồn tài trợ cho nghiên cứu

Thiết lập một quỹ nghiên cứu chung giữa Việt Nam và AUF để hỗ trợ các dự án khoa học có tiềm năng tác động lớn, phù hợp với các ưu tiên chiến lược của đất nước. Đồng thời, phát triển các hợp tác với các nhà tài trợ song phương, đa phương và các quan hệ đối tác công-tư, nhằm đa dạng hóa các nguồn tài trợ và giảm sự phụ thuộc vào ngân sách quốc gia.

5 Phát triển cơ sở dữ liệu và bản đồ nghiên cứu Pháp ngữ tại Việt Nam

Xây dựng và hỗ trợ phát triển "Atlas nghiên cứu khoa học Pháp ngữ tại Việt Nam", dưới sự tài trợ của AUF, nhằm nhận diện và xác định các đóng góp của các nhà nghiên cứu và các tổ chức, thúc đẩy hợp tác và kết nối, đồng thời nâng cao sự hiện diện và phổ biến các dự án khoa học bằng tiếng Pháp.

6 Thúc đẩy xuất bản các ấn phẩm khoa học bằng tiếng Pháp

Hỗ trợ xuất bản các ấn phẩm bằng tiếng Pháp thông qua việc cung cấp tài trợ đặc biệt và thiết lập các quan hệ đối tác với các tạp chí được chỉ mục, nhằm khắc phục tỷ lệ thấp các nhà nghiên cứu Việt Nam xuất bản bằng tiếng Pháp, vốn vẫn chiếm số lượng ít trong số các ấn phẩm khoa học trong nước. Điều này cũng góp phần lan tỏa các nghiên cứu và nâng cao danh tiếng của các nhà nghiên cứu.

7 Tăng cường đào tạo cho các nhà nghiên cứu trẻ và hội nhập của họ vào các mạng lưới Pháp ngữ

Xây dựng các chương trình đào tạo và hướng dẫn cho các nhà nghiên cứu trẻ Việt Nam, tập trung vào các kỹ năng viết khoa học, phương pháp nghiên cứu và quy trình xuất bản các ấn phẩm khoa học bằng tiếng Pháp. Các chương trình này, do AUF tài trợ, có thể bao gồm các khóa học thực tiễn, khóa học trực tuyến và các trao đổi học thuật với các tổ chức Pháp ngữ khác, qua đó giúp các nhà nghiên cứu trẻ hội nhập vào các mạng lưới học thuật và khoa học Pháp ngữ. Ngoài ra, cần phát triển Đại học mùa hè Pháp ngữ (UDEF), một sáng kiến đổi mới của Viện quốc tế Khoa học Pháp ngữ Quốc tế (AIFS) trực thuộc AUF, nhằm xây dựng một cộng đồng nghiên cứu trẻ xuất bản bằng tiếng Pháp. Chương trình này sẽ đồng hành và trang bị cho các nhà nghiên cứu trẻ kỹ năng viết và nâng cao giá trị các bài báo khoa học đáp ứng các tiêu chuẩn học thuật cao.

8 Tạo ra một mạng lưới nghiên cứu Pháp ngữ liên ngành cấp quốc gia

Việt Nam, nơi có gần một nửa các cơ sở giáo dục đại học pháp ngữ là thành viên của AUF tại khu vực Châu Á - Thái Bình Dương, có tiềm năng đặc biệt để trở thành một trung tâm nghiên cứu pháp ngữ. Mạng lưới này sẽ giúp xác định các nhà nghiên cứu pháp ngữ tại Việt Nam và kết nối họ với cộng đồng các nhà nghiên cứu pháp ngữ toàn cầu, thúc đẩy tính liên ngành, trao đổi tri thức và tăng cường sự hiện diện của nghiên cứu Việt Nam. Việc triển khai "Atlas nghiên cứu khoa học pháp ngữ tại Việt Nam" sẽ giúp nhận diện các đối tác tiềm năng cho mạng lưới này, và việc thành lập mạng lưới sẽ được xem xét trong khuôn khổ các ủy ban và tổ chức của AUF mà Việt Nam tham gia (Hội nghị thường niên các bộ trưởng phụ trách giáo dục và nghiên cứu trong các quốc gia nói tiếng pháp, Hội đồng khoa học, Hội đồng các mạng lưới, Ủy ban khu vực các chuyên gia kinh tế và khoa học, v.v.).

9 Phát triển các quan hệ đối tác học thuật và công nghiệp

Góp phần xây dựng và chính thức hóa các mối quan hệ lâu dài giữa các trường đại học Việt Nam, các trường đại học pháp ngữ, các doanh nghiệp trong nước và quốc tế. Mục tiêu là thúc đẩy các dự án hợp tác, nghiên cứu ứng dụng và các sự kiện chuyên đề (diễn đàn đào tạo pháp ngữ, hội chợ việc làm pháp ngữ, v.v.), nhằm tạo điều kiện cho việc kết nối trong các chủ đề chung, hỗ trợ chuyển giao công nghệ và đồng hành cùng Việt Nam trong việc triển khai chiến lược phát triển khoa học và đổi mới sáng tạo đến năm 2030.

10 Xây dựng cơ cấu và khuyến khích các nghiên cứu liên ngành về các vấn đề toàn cầu bằng cách huy động chuyên môn Pháp ngữ

Hỗ trợ, đặc biệt là dựa vào các nguồn tài trợ mà AUF mang đến (các thông báo kêu gọi dự án, xây dựng liên minh dự án, các sự kiện, các cuộc thi, các mạng lưới chuyên đề...), các dự án nghiên cứu liên ngành liên quan đến các vấn đề toàn cầu như kinh tế xanh và tuần hoàn, phát triển năng lượng tái tạo, hoặc sức khỏe cộng đồng. Mục tiêu là kết hợp các chuyên môn trong các lĩnh vực khoa học xã hội, nhân văn, kỹ thuật và y tế để đáp ứng các mục tiêu phát triển bền vững quốc gia của Việt Nam.

www.auf.org